

EEN GEMISTE KANS?

Als jonge veranderkundige leerde ik al meervoudig te kijken. Als medewerkers in een organisatie mij vertelden dat hun leidinggevende een autoritaire potentiaat was, nam ik dat niet als enige mogelijke definitie van de werkelijkheid aan. Dan vroeg ik meteen door naar concrete voorbeelden en vooral naar hun eigen aandeel in de interactie met de leidinggevende. Ook bevroeg ik de leidinggevende op zijn situatie en context. Altijd bleek het vraagstuk iets ingewikkelder dan slechts het autoritair optreden van de betreffende leidinggevende.

Toen de coronacrisis uitbrak, deed ik uiteraard hetzelfde. Er werd mij verteld dat we 'samen een virus moesten verslaan'. Ik nam dit niet als enige mogelijke definitie van de werkelijkheid aan en vroeg door. Bij leden van het Management Outbreak Team, bij ambtenaren van het ministerie van VWS, bij mensen werkzaam bij veiligheidsregio's, bij bestuurders van ziekenhuizen, verpleegtehuizen en GGD-en, et cetera. Het vraagstuk bleek iets ingewikkelder. Paul Verhaeghe beschrijft de meervoudigheid van de coronacrisis treffend in het boek *Houd afstand. Raak me aan*. Hierin geeft hij aan dat deze pandemie onderliggende maatschappelijke vraagstukken pijnlijk blootlegt. Moeten we doorgaan met het nastreven van ongebreidelde groei? Dan organiseer je alles zo efficiënt mogelijk en ben je afhankelijk van mondkapjes uit China, bijvoorbeeld. Hoe gaan we ons werkelijk verhouden tot het milieu? Ons globaal georganiseerde leven maakt verspreiding van ziekten over de wereld een stuk eenvoudiger. Zouden we weer meer lokaal kunnen organiseren en minder kunnen vliegen, bijvoorbeeld? Zouden we kunnen nadenken over hoe er weer gemeenschappen, werkelijk contact, zouden kunnen ontstaan? Zodat gezinnen waar geweld bestaat of kinderen die achterstanden oplopen zodra de scholen sluiten, hulp zouden kunnen krijgen in de gemeenschap waar zij onderdeel van uit maken?

De persconferenties van Rutte en De Jonge laten zien dat deze crisis een ingewikkelde, meervoudige puzzel is. Zo meervoudig en ingewikkeld, dat alleen nog richten op een enkelvoudige definitie van het vraagstuk voor hen mogelijk lijkt: 'We bestrijden samen een onbekend virus'. Dan heb je tenminste de meeste kans dat je als bestuurders van een land, je bewegend in een politieke context, het nog een beetje met elkaar eens wordt. En niet alleen bij onze bestuurders van dit land ontbreekt een lange termijn en meervoudig perspectief op onze crisis. Ik trof het ook aan bij de ziekenhuizen, bij veiligheidsregio's, bij GGD-en, bij gemeenten. Een gemiste kans, zou je denken.

Ik merkte in mijn adviesgesprekken echter al snel dat, om kansen te kunnen pakken, meervoudig kunnen kijken, niet simplificeren, een voorwaarde is. Als je de coronacrisis als 'bestrijden van een virus' definieert, zie je namelijk niet de kans om schoolen 52 weken per jaar open te houden, leraren en gezinnen te vragen aan te geven wanneer zij vrije weken opnemen dat jaar en daarmee schoolvakanties te gaan spreiden over het hele jaar. Zodat niet iedereen in augustus staat te dringen bij het vliegveld.

Ik leerde al als jonge veranderkundige meervoudig te kijken. Het vak van besturen zou eveneens met die les kunnen beginnen. Zodat bestuurders van en in dit land geen kans meer hoeven te missen.

Shirine Moerkerken werkt als veranderkundige bij *StrangelStrategy and Change* en helpt organisaties bij de wijze waarop zij antwoorden geven op maatschappelijke vraagstukken. Zij leidt daarnaast collega-adviseurs op, waaronder bij Sioo. Tevens geeft zij een 15-daagse leergang *Interveniëren*. Zij schreef over haar vak in haar boek *Hoe ik verander*.

